

Recenzja pracy doktorskiej mgr inż. Aleksandry Garbacz

**pt. Analiza polimorfizmu w genach potencjalnie odpowiedzialnych
za padaczkę idiopatyczną w populacji gończego polskiego**

promotor: prof. dr hab. Wanda Olech-Piasecka

Formalna podstawa wykonania recenzji

Formalną podstawą wykonania recenzji jest pismo dr. hab. Marcina Gołębińskiego, prof. SGGW, dyrektora Instytutu Nauk o Zwierzętach Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie z dnia 25.09.2023 r. o powołaniu mnie przez Radę Dyscypliny Zootechniki i Rybactwo SGGW na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr inż. Aleksandry Garbacz pt.: *Analiza polimorfizmu w genach potencjalnie odpowiedzialnych za padaczkę idiopatyczną w populacji gończego polskiego*.

Wybór tematu rozprawy doktorskiej

Wybór tematu pracy doktorskiej uważam za trafny, szczególnie w ujęciu chowu, hodowli i dobrostanu zwierząt towarzyszących. Padaczka idiopatyczna jest jednym z najczęstszych rodzajów padaczki u psów i stanowi wyzwanie w hodowli psów rasowych, ponieważ, jak już stwierdzono, może być dziedziczna. Nasza wiedza na temat chorób dziedzicznych u psów rasowych jest już bardzo duża, jednak nadal jedynym tzw. dodatkowym wymogiem hodowlanym wskazanym przez FCI jest badanie w kierunku dysplazji i to jedynie u ok. 10% uznanych obecnie ras. Biorąc to pod uwagę, wyniki badań, które przeprowadziła pani magister, powinny trafić do szerokiej rzeszy hodowców psów rasowych oraz do organizacji i związków kynologicznych, bo tylko tam mogą być podejmowane decyzje dotyczące konieczności badań genetycznych jeszcze przed uzyskaniem przez psy i suki uprawnień hodowlanych.

Padaczka idiopatyczna wpływa bardzo poważnie na dobrostan psów, zarówno bezpośrednio, poprzez występowanie napadów drgawkowych, jak i pośrednio, poprzez działanie leków

przeciwpadaczkowych i zmiany w codziennym życiu zwierzęcia i jego właściciela. Powinni oni być odpowiednio przeszkoleni i świadomi potrzeb swojego zwierzęcia, aby zapewnić mu jak najlepsze życie z tą chorobą. Wiedza na temat możliwości wystąpienia padaczki oraz współpraca z weterynarzem są kluczowe dla zapewnienia odpowiedniej opieki i jakości życia psa.

Ocena układu rozprawy

Układ pracy uważam za poprawny, aczkolwiek zabrakło mi wyraźnie postawionej hipotezy badawczej, którą Autorka wyraźnie zweryfikuje i która znalazłaby odzwierciedlenie we wnioskach. Brak więc akapitowych utrudnia analizę tekstu.

Przegląd literatury

W mojej ocenie ten rozdział sam w sobie może być podstawą do pracy przeglądowej w renomowanym czasopiśmie naukowym. Stanowi doskonałe kompendium wiedzy na temat szeroko pojętej padaczki oraz związanych z nią genów. Jednak z racji funkcji recenzenta zobowiązana jestem do przedstawienia swoich uwag, także krytycznych.

1. Tytuł rozdziału nie jest niepoprawny, jednak w pracach naukowych zdecydowanie preferowany jest „przegląd piśmiennictwa”. Określenie „literatura” koncentruje się na aspektach artystycznych, wyrażeniu kreatywności i emocji (epika, liryka, dramat), podczas gdy „piśmiennictwo” ma charakter bardziej pragmatyczny i informacyjny.
2. Podobnie dyskusyjnym może być sposób powoływania się na źródło, np. „Brabletz, 2007” czy „Kryspin, 1957”. Taki zapis (z przecinkiem) jest zarezerwowany dla nazw łacińskich z podaniem autora gatunku, np. „*Canis lupus* Linnaeus, 1758”. Aby nie wprowadzać czytelnika w błąd przy powoływaniu się na źródło, nie powinniśmy stawiać przecinka pomiędzy nazwiskiem a rokiem publikacji, np.: „Brabletz 2007” czy „Kryspin 1957”.
3. W podrozdziale *Historia gończego polskiego* brak jest powołania na źródło.
4. Określenie „tresura” jako określenie pejoratywne wychodzi już z użycia, proponuję w tym miejscu użyć terminu „szkolenie”.
5. Stwierdziłam liczne nieścisłości między cytowanym piśmiennictwem a jego spisem. Dwukrotnie powołano się na pracę „Brabletz 2007” – nie ma takiej pozycji w spisie, są dwie pozycje z 2017 roku. Powołano się na pracę „Kaźmierski 2014”, a w spisie literatury widnieje „Kazimierski A. 2014”. Powołano się na publikację „Katz i wsp. 2010”, w spisie piśmiennictwa jest Katz i wsp.

2005, 2011 i 2017, nie ma 2010. Takich pomyłek jest znacznie więcej, dlatego warto jeszcze raz sprawdzić piśmiennictwo przed złożeniem pracy do druku lub zastosować menedżer bibliograficzny, który umożliwi automatyczne tworzenie przypisów oraz bibliografii załącznikowej w trakcie pisania pracy, a nawet wybór stylu cytowania.

6. W podrozdziale *Historia gończego polskiego* brakuje wielu odniesień do piśmiennictwa lub są one zbyt rzadko podane, więc czytelnik nie jest w stanie połączyć informacji ze źródłem. Nie ma na przykład odwołania do Galla Anonima, na którego powołuje się Autorka.
7. Strona 14, wiersz 13: brak źródła informacji na temat ukierunkowania selekcji.
8. Jasnym jest, że gończy polski historycznie jest „boczną” linią ogara polskiego, jednak nie można bez wyjaśnienia podpisywać fotografii „gończy polski”, skoro widnieją na nich oryginalne podpisy „ogar polski” (fot. 2. i fot. 3).
9. Nie znalazłam informacji dotyczących źródła danych rodowodowych, które Doktorantka umieściła w rozdziale *Dane rodowodowe* oraz Schemacie 1, Tabeli 1 oraz Tabeli 2.

Cel pracy

Jak już wspomniałam, w rozdziale *Cel pracy* zabrakło mi wyraźnie sformułowanej hipotezy badawczej, zweryfikowanej w następnych rozdziałach rozprawy.

Materiał, Metody, Wyniki

Określenia „materiał badawczy”, „metody badawcze” oraz „wyniki badań” zamiast „materiał”, „metody” i „wyniki” są znacznie częściej spotykane pracach polskojęzycznych, chociaż takie skróty myślowe nie są z pewnością błędne. Moja zasadnicza uwaga dotyczy jednak materiału badawczego, tj. wielkości próby. Liczba 48 osobników, w tym 12 chorych, może nie być wystarczająca do wysunięcia jednoznacznych wniosków z przeprowadzonych badań, tym bardziej, że, jak sama Autorka stwierdza, rasa staje się coraz bardziej popularna i z pewnością można było badaniami objąć większą liczbę osobników. Nie mam natomiast żadnych uwag do zastosowanych metod badawczych.

Wyniki

Wykres pierwszy *Liczba żyjących osobników zarejestrowanych w bazie rodowodowej z podziałem na płeć, psy hodowlane oraz zarejestrowane w Związku Kynologicznym w Polsce* nie wskazuje roku publikacji tych danych, ponadto na wykresie widnieją znaczne populacje psów (2151) i suk (1755) niezarejestrowanych w ZKwP. W mojej opinii psy niezarejestrowane w ZKwP mogą być co najwyżej psami w typie rasy, dlatego nie rozumiem, w jaki sposób znalazły się w Bazie Rodowodowej, skoro nie mają udokumentowane pochodzenia (rodowodu)? Być może mają rodowody innych organizacji lub związków kynologicznych, jednak nie znalazłam takich danych w ocenianej pracy doktorskiej. Ponadto, prawdopodobnie omyłkowo, Autorka podpis umieściła nad wykresem, a nie pod nim.

Pozostała część rozdziału *Wyniki* jest napisana logicznie, konsekwentnie i profesjonalnie, mimo iż dotyczy pojęć bardzo specjalistycznych. Wybrane zostały odpowiednie narzędzia wizualizacyjne (wykresy, tabele i grafiki), które przekonująco przedstawiły wyniki badań. Wyniki zostały opisane w sposób obiektywny i precyzyjny, bez zbędnej na tym etapie interpretacji.

Dyskusja

Dyskusja wyników z danymi piśmiennictwa jest kluczowym elementem ocenianej pracy doktorskiej, ponieważ umożliwiła określić i ocenić, w jaki sposób badania Doktorantki wpisują się w kontekst istniejącej wiedzy i dlaczego uzyskane wyniki są tak istotne dla kynologii. Cytowane piśmiennictwo jest bardzo bogate i obejmuje głównie prace anglojęzyczne, uwzględnia aktualne źródła i jest jak najbardziej kompletne w odniesieniu do wybranego tematu.

Podejście do analizy piśmiennictwa jest logiczne i systematyczne, co zapewniło transparentność i wyeliminowało błędy w wyborze źródeł. Autorka połączyła informacje z różnych źródeł i stworzyła spójną narrację, pozwalającą zrozumieć badane zagadnienie.

Wnioski

Wnioski z pracy nie są spójne z celem pracy, którym była identyfikacja genów potencjalnie skorelowanych z występowaniem padaczki idiopatycznej lub genów o kluczowym znaczeniu dla wystąpienia tej choroby oraz zawężenie listy genów potencjalnie odpowiedzialnych za tę chorobę. Wniosek 1, 2, 3 i 4 nie są związane z postawionym celem.

Ponadto wniosek pierwszy: „Na podstawie dotychczasowych badań uważa się, że u psów, podobnie jak u ludzi, padaczka może stanowić złożoną chorobą genetyczną z interakcją wielu genów i czynników środowiskowych” nie jest wnioskiem wynikającym z badań własnych Doktorantki

przeprowadzonych w ramach ocenianej pracy. Jest wnioskiem wynikającym z przeglądu piśmiennictwa i jako taki nie powinien znaleźć się we wnioskach pracy doktorskiej.

Wniosek końcowy

W podsumowaniu stwierdzam, że przedłożona do oceny praca doktorska pani mgr inż. Aleksandry Garbacz stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Jest wartościowym opracowaniem wskazującym na znaczenie uwarunkowań genetycznych na występowanie padaczki idiopatycznej u gończych polskich. Doktorantka wykazała umiejętność samodzielnego prowadzenia badań naukowych oraz ogromną wiedzę teoretyczną w zakresie genetyki zwierząt. Biorąc to powyższe pod uwagę, stwierdzam, że pani mgr inż. Aleksandra Garbacz spełnia warunki określone w artykule 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zmianami) stawiane kandydatom ubiegającym się o stopień doktora. Przedstawiona do oceny praca może więc stanowić podstawę do nadania stopnia doktora nauk rolniczych w dyscyplinie zootechnika i rybactwo. Dlatego rekomenduję Radzie Dyscypliny Zootechnika i Rybactwo SGGW wniosek o dopuszczenie Pani Magister do kolejnych etapów przewodu doktorskiego.

